

نامگذاری گشایش‌های شطرنج

داستان‌های جالب و شگفت‌انگیز درباره چند حرکت اول

ناتان رُز

برگردان: نیما فرحی

انتشارات شاهنگ

■ سرشناسه: رُز، ناتان، ۱۹۸۶ - م. Rose, Nathan - ■ عنوان و نام پدیدآورنده
نامگذاری گشایش‌های شطرنج: داستان‌های جالب و شگفت‌انگیز درباره چند حرکت
اول / ناتان رُز؛ مترجم نیما فرحی. ■ مشخصات نشر: تهران، شباهنگ، ۱۳۹۸.
■ مشخصات ظاهری: ۱۷۶ ص. ■ وضعیت فهرست‌نویسی: فیا
ISBN: 978 - 600 - 130 - 210 - 7

■ یادداشت: عنوان اصلی :

Chess Opening Names: The Fascinating and Entertaining History
Behind the First Few Moves.

■ موضوع: شطرنج -- شروع بازی ■ موضوع: Chess -- Openings
موضوع: شطرنج‌بازان ■ موضوع: Chess Players ■ شناسه افزوده: فرحی،
نیما، ۱۳۵۴ -، مترجم ■ رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۸ ن ۲ ۴ / ۲ / ۱۴۵۰ GV
رده‌بندی دیویی: ۷۹۴/۱۲۲ ■ شماره کتابشناسی ملی: ۵۵۹۱۵۵۰

با تشکر ویژه از

استاد حمید صاحبزاده
احسان محمد اسماعیل

نام ناری میای های شطرنج

داستان های ۱۱۰ و ۹۰ حرکت انگیز
درباره چند حرکت اول

ناتان رد

برگردان نیما فرجی

صفحه آرای: شهرام فرجی، لیتوگرافی: فروز، چاپ و صحافی: ...

چاپ یکم: ۱۳۹۸، شمارگان: ۱۰۰۰

شابک: ۷-۲۱۰-۱۳۰-۶۰۰-۹۷۸

حق چاپ و نشر محفوظ است.

انتشارات شهبانگ

مرکز پخش خیابان انقلاب، خیابان شهدای ژاندارمری، پلاک ۶۰

تلفن ۶-۶۶۹۶۴۲۳۵، فاکس ۶۶۴۱۴۷۵۴

فروشگاه ۱ خیابان انقلاب، روبه روی دانشگاه تهران، پلاک ۱۱۹۲

تلفن ۶۶۴۹۱۰۹۸

فروشگاه ۲ خیابان انقلاب، خیابان فروردین، ساختمان ناشران، پلاک ۲۷۳

تلفن ۱۰-۶۶۹۵۳۶۰۹، ۶۶۴۱۳۱۷۵

فهرست

۷	پیش‌گفتاری از استاد بزرگ سیمون ویلیامز
۱۱	مقدمه
۱۵	روی لوبز
۱۸	دفاع فیلیدور
۲۲	گامبی، اوانس
۲۵	دفاع بتروف
۲۸	گامبی شلیمان - جانیش
۳۱	سد گامبی واکس
۳۴	گامبی، استانین
۳۸	گشایش اندر
۴۱	دفاع مورفی
۴۵	دفاع کاروکان
۴۷	گشایش برد
۵۰	شاخه ویناور
۵۲	ضد گامبی آلبن
۵۵	شاخه اشتاینیتز
۵۸	دفاع چیکورین
۶۱	گشایش آلپین
۶۴	خیمه مارژی
۶۷	دفاع تاراش
۷۱	دفاع مارشال
۷۴	شاخه روبین اشتاین
۷۷	دفاع آلخین
۸۲	دفاع گرونفلد
۸۴	گشایش رتی
۸۷	دفاع نیمزوویچ
۹۰	شاخه نایدورف
۹۳	دفاع بیرک

۹۶		حمله تورہ
۹۸		حمله گرُب
۱۰۰		گشایش لارسن
۱۰۲		گامبی بنکو
۱۰۵		دفاع فیشر
۱۰۹		مکان ها
۱۱۰		گشایش انگلیسی
۱۱۲		گشایش اسکاتلندی
۱۱۴		دفاع فرانسوی
۱۱۷		دفاع هلندی
۱۱۹		گامبی سمارم
۱۲۲		دفاع هندو
۱۲۵		دفاع استانبول
۱۲۹		دفاع سیسیلی
۱۳۱		گشایش کاتالان
۱۳۳		گشایش بالتیک
۱۳۵		دفاع اسلاو
۱۳۷		سیستم لندن
۱۴۱		گشایش پاریس
۱۴۴		دفاع برلین
۱۴۷		بازی وینی
۱۵۰		گامبی بوداپست
۱۵۲		شاخه لنینگراد
۱۵۵		شاخه شونینگن
۱۵۷		داستان ها
۱۵۸		شاخه اژدها (دراگون)
۱۶۰		ژئوکو پیانو
۱۶۳		دفاع بنونی
۱۶۵		حمله گرند پری
۱۶۷		گشایش اورانگوتان
۱۶۹		شاخه توالت
۱۷۲		حمله جگر سرخ شده
۱۷۴		حرف آخر نویسنده

مقدمه

چرا مردم شطرنج بازی می کنند؟

بیش از این، نظریه های بسیاری به منظور تشریح محبوبیت شطرنج، محبوبیتی که از قریباز تاکنون ادامه داشته، مطرح شده است، اما من یک تئوری ساده دارم، انسان ها دوست دارند به یکدیگر ثابت کنند که چه قدر باهوش هستند. برنده شدن در بازی شطرنج یکی از راه هایی است که برتری خود را به دیگران ثابت کنید. این قطعاً شایسته ترین فراتر از یک «راه» است. برای مثال داشتن اطلاعات جامع در مورد تاریخ بسیار مؤثر است. تصور کنید به صندلی خود تکیه زده اید و به حریف خود می گوید: «من سه بار دیده ام که در برابر «روی لوپز» او «دفاع برلین» را بازی کنید اما در عوض من تصمیم گرفتم «دفاع مورفی» را بازی کنید. بعد می توانید به طور تصادفی از او بپرسید: «شما می دونی چرا این گشایش ها رو به این نام ها اسم گذاری کردن مگه نه؟». بعد می توانید برای حریف غیر مطلع خود همه تاریخچه را شرح دهید و تحسین آمیزه با حسادت او را جلب کنید. با این کار، حتی اگر حریف شما را روی صفحه شطرنج شکست دهد، شما هنوز از نظر سطح دانش، دست بالا را دارید.

داستان ها و ماجراهای های نهفته در پشت نامگذاری گشایش ها، به اندازه خود حرکات، شناخته شده نیستند که البته جای افسوس دارد. مثلاً و خاستگاه این نام ها تا حد زیادی با تاریخ جهان، با داستان های جذاب زندگی انسان بزرگ گذشته و مسابقات سرنوشت ساز که شطرنج را در طی قرن ها شکل داده، درهم آمیخته اند. می خواهیم این داستان های شگفت انگیز و سرگرم کننده را برایتان بریف کنیم. این کتاب کاری در جهت بهبود سطح و توان بازی شما انجام نمی دهد. اگر به دنبال راهنمای جامع و کامل در مورد شروع بازی هستید انتخاب شما باید از بین هزاران جلد کتاب قطور، مجله و کتاب راهنمای موجود در زمینه

مذکور انجام شود. بگذارید روراست بگویم، برای کسانی که تفننی شطرنج بازی می کنند (و در واقع برای خیلی از شطرنج‌بازان سطح باشگاهی)، بیشتر کتاب های شطرنج دیگر خسته کننده و کسالت آور هستند. یادگیری گشایش های شطرنج به خصوص به خاطر سپردن شاخه ها کار مشقت بار و پرزحمتی است، این پیاده را به این خانه حرکت می دهیم، بعد اگر حریف پیاده را به آن خانه برد اسب را به این خانه حرکت می دهیم اما اگر حریف فیلش را حرکت داد من وزیر را حرکت می دهیم. این موضوع صدها صفحه تکرار می شود و شما اشتیاق خود به مطالعه کتاب را از دست می دهید. حتی ممکن است به طور غم انگیزی کلاً علاقه خود به شطرنج را از دست بدهید. حتی اگر کمر همت ببندید و با هر مشقتی که هست کتاب را تمام کنید احتمال دارد وقتی با یک حریف واقعی پای میز نشستید حرکات را فراموش کنید - کتابی هم در کار نیست که به آن مراجعه کنید - یا از این بدتر، ممکن است حرکات حرکتی کند که کتابی که خوانده بودید، حتی اشاره ای هم به آن نکرده باشد. ما "گشایش ها به شیوه گفته شده، برای کسانی که می خواهند در شطرنج به درجه بالا برسند اجتناب ناپذیر است اما برای بقیه ما، شطرنج بیشتر یک سرگرمی است.

هدف از سرگرمی؛ لذت بردن است نه تحمل مشقت.

این کتاب چیزی مهم تر از بهتر بازی کردن را مدنظر دارد. می خواهد بگوید چه طور قدر بازی را بیشتر بدانیم. ورزش بدون شناختن بازیکنان و تاریخچه و مسابقات بی معناست. اگر از نظر احساسی نتیجه بازی برایمان مهم نباشد انگار یک عده با لباس های رنگی این طرف و آن طرف می دوند و به توپ آهنی زنند. برای افزایش میل و اشتیاق باید از داستان و ماجراهای پشت بازی مطلع باشیم و بفهمیم چرا اهمیت دارند. و به همین دلیل با اطلاع از گذشته شطرنج، خیلی بیشتر از آن لذت خواهید برد. لذت بردن از بازی دقیقاً همان چیزی است که این کتاب در مورد آن به شما کمک خواهد کرد. این کتاب شما را به هزار توبی می کشاند و باعث می شود افکارتان در مورد برخی چیزها کاملاً تغییر کند. علاوه بر این، گهگاهی انتظار مطالب خنده آور و مضحک را هم داشته باشید بسیاری از مردم شطرنج را خیلی جدی می گیرند بنابراین کمی شوخی ضرر ندارد.

ابتدا ضروری است تأکید کنیم این کتاب در درجه اول روی اسامی، زندگی و عصری که افراد در آن می‌زیسته‌اند، به مکان‌ها و یا داستانی که در پشت هر نامگذاری وجود دارد تمرکز می‌نماید. بعضی اسامی در شاخه‌های مختلف دیده می‌شوند. مثلاً «واریانت یا شاخه اشتاینیتز» در روی لوپز، دفاع کاروکان، دفاع سیسیلی، شروع اسکاتلندی، بازی وینی و دفاع فرانسوی. اگر در گشایش‌ها یا شاخه‌ها یک اسم تکرار وجود داشته باشد از این که هر بار به صورت جداگانه توضیح داده شود خودداری شده است. اگر داستان برای هر شاخه (واریانت) دوباره تعریف شود موضوع تکراری می‌شود. بنابراین در این کتاب یکی از شاخه‌ها برای تعریف و تعریف داستان نامگذاری آن انتخاب شده است.

همچنان‌که متذکر شوم که این کتاب، دائرةالمعارفی در باره گشایش‌ها و یا شاخه‌ها نیست. این کتاب، در واقع کتابی سبک است و هدف این بوده که مطالعه آن، آسان باشد. آن را شایلی که می‌بایست از بین هزاران گشایشی که دارای اسم بودند گزینش انجام می‌شد که البته همه آنها هم قابل جمع‌آوری و ارائه نبودند. روشن است که بعد از آن تو مستند شامل این لیست باشند، آن‌هایی که مبهم بودند به سادگی کنار گذاشته شدند، اما بعضی روی مرز «بودن» یا «نبودن» واقع شده بودند. در نتیجه بعضی اسامی انتخاب شدند و بعضی ناگزیر حذف شدند. معیار کلی که در نظر گرفتم این بود که بیم آیا این احتمال وجود دارد که یک شطرنج‌باز باشگاهی در حد متوسط یا کم که تئوری شطرنج بازی می‌کند این داستان را شنیده باشد. گشایش‌هایی که اغلب از یک یا دو حرکت تشکیل شده بودند (حتی اگر در یک بازی واقعی به ندرت بازی می‌شدند)، برای ورود در لیست حائز شرایط شدند، اما شاخه‌های طولانی‌تر در لیست وارد لیست شده‌اند که به اندازه کافی مهم بوده باشند. من در تمام موارد نشان دادم که حرکت از بازی را رعایت کردم به جز یک مورد. نتیجه کار، به نظر من، کتابی است که ام گشایش‌ها و شاخه‌های اصلی و همچنین آن‌هایی که عجیب و غریب و کمتر رایج هستند را در بر می‌گیرد. در ضمن از چند گشایش چشم‌پوشی کردم به این دلیل که منشأ نامگذاری آنها از اسم‌شان واضح بود مانند «گامبی وزیر» چون به این خاطر به این اسم نامگذاری شده که یک گامبی (یا قربانی) در جناح وزیر

است (و «گامبی شاه» که یک قربانی در جناح شاه است). همین‌طور «بازی چهار اسب» که در آن هردو بازیکن اسب‌های خود را حرکت می‌دهند و در شروع بازی هر چهار اسب خانه‌های خود را ترک می‌کنند. «گشایش فیل» که شامل فیل‌هاست که توسط مهره سفید در حرکت دوم حرکت داده می‌شود. در واقع در مورد نامگذاری چنین گشایش‌هایی، چیز بیشتری برای گفتن وجود ندارد. با این مقدمه، بیایید ماجراجویی خود را با گذر از میان افراد عجیب و غریب، مکان‌های مسحورکننده و داستان‌های جالب، که نام خود را به چند حرکت اول شروع بازی شطرنج بخشیده‌اند آغاز کنیم.

گشایش‌هایی که به نام افراد و شخصیت‌ها نامگذاری شده است

شطرنج‌بازانی که در این فصل از آنها نام برده شده، نمونه‌ای هستند از پروفیسورها، روحانیون، افراد مست، آدم‌های ریاضی‌پرداز و انسان‌های خودشیفته و شما در مورد اعمال ارزشمند آنان که موجب نام‌گذاری روی یک شروع بازی یا شاخه جاودانه شود و همچنین در مورد کل زندگی آنها مطالبی را خواهید خواند.

امکان دارد خواننده متوجه شود که در مورد بسیاری اشخاص بسیار مهم در عرصه شطرنج، به جای این که یک فصل به آنان اختصاص داده شود به صورت گذرا صحبت شده که البته به این دلیل است که آنها ابداع‌کننده گشایش نبوده‌اند، از این شمار می‌توان به افرادی مثل خوزه رائول کاپابلانکا، استاد بل لاسکر و میخائیل تال اشاره کرد و از برخی خیلی دیر نام برده می‌شود بر روی صفحه زمانی که گری کاسپارف در دهه ۱۹۸۰ مطرح می‌شود، در عمل پیدا کردن و سواوری در چند حرکت شروع بازی غیر ممکن بود چرا که شطرنج‌بازان پیشین این راه‌ها را رفته بودند. بیشتر اسامی در این فصل، از آن‌جا پدید آمده‌اند که شطرنج‌باز، گشایش مربوط را در بازی‌های سطح بالا به کار برده و یا سهمی در شکل‌گیری تئوری شطرنج داشته است و اکثراً عده‌ای از قرون هجدهم، نوزدهم و اوایل قرن بیستم هستند، دورانی که خلاقیت در حرکات اول در اوج خود بود. ترتیب فصل‌های کتاب، تا حدی برحسب توالی تاریخی و براساس نقطه اوج زندگی حرفه‌ای شطرنج‌باز مورد نظر آمده است.